

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Programmadirectie COVID-19
Team D

Datum
1 april 2021

nota

(ter beslissing)

1 Aanleiding voor deze nota

In de ACC van 1 april is gesproken over het verwijderen van Portugal van de lijst met hoogrisicogebieden. Het RIVM adviseert om Portugal te schrappen van de lijst. Het RIVM heeft in de wekelijkse advisering aangegeven dat het vasteland van Portugal vanwege de verbeterde epidemiologische situatie niet langer als verhoogd risicogebied wordt aangemerkt. Indien het aanwijzingsbesluit hoogrisicogebieden hierop wordt aangepast, geldt geen testverplichting en quarantaineadvies meer voor reizigers uit Portugal. Met deze nota informeren wij u over de mogelijkheden.

Wijziging van dit Besluit heeft geen invloed op de kleur van het reisadvies voor Portugal, omdat tot 15 mei het algehele negatief reisadvies geldt en alle landen oranje kleuren. Er dient wel voorkomen te worden dat Nederlanders en masse naar Portugal reizen voor een vakantie omdat het daar veilig zou zijn. De ACC heeft aangegeven dat hier een politiek besluit op gewenst is en heeft het geagendeerd voor de MCC van 6 april.

2 Beslispunten, advies en mogelijk alternatief

1) Overnemen RIVM advies en het vaste land van Portugal (en de Azoren) niet langer aanwijzen als hoogrisicogebied, waardoor de testverplichting en quarantaineadvies vervalt. Het algeheel negatief reisadvies blijft gelden en het reisadvies voor Portugal blijft oranje.

Het RIVM beoordeelt elke week de epidemiologische situatie van de EU-landen op een vijftal punten. Op basis van dit advies kan vervolgens het Aanwijzingsbesluit hoogrisicogebieden aangepast worden.

Er zijn juridische bezwaren om het besluit los te koppelen van de epidemiologische situatie en dit een politieke afweging te laten maken. De proportionaliteit van de test- en quarantainemaatregelen heeft namelijk zijn juridische grondslag in de juiste (wetenschappelijke) inschaling van de hoogrisicogebieden. Het dient consistent te zijn en dient aan te sluiten bij het motief van de regelgeving, in dit geval het voorkomen van import van covid-19 uit landen waar het risico verhoogd is.

Daarnaast bestaat het risico op precedentwerking. Dit bestaat uit het feit dat de test- en quarantaineverplichting straks geldt voor alle gebieden die op dit moment worden ingeschaald als hoogrisicogebied, terwijl er op termijn voor sommige van deze gebieden geen sprake meer is van een verhoogd risico volgens het RIVM. Het is van belang om willekeur te voorkomen. Het wordt juridisch lastig uitlegbaar waarom IJsland wel als veilig lang aangemerkt staat, maar Portugal niet. In beleving is er natuurlijk wel degelijk een verschil in de aantrekkelijkheid van beide (zon)vakantiebestemmingen. Dat fenomeen is niet in indicatoren te vangen.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Programmadirectie COVID19
Team D

Kenmerk

Uit de wekelijkse ECDC-inventarisatie van de COVID-situatie in de EU blijkt dat er geen sprake meer is van een verhoogd risico in Portugal zelf. Een dergelijke discrepantie tussen het beeld van de wetenschappelijke instituten (RIVM, ECDC, RKI) enerzijds en het feitelijk gedrag van toeristen anderzijds, vormt een risico voor het vertrouwen in de Nederlandse COVID-maatregelen.

2) Niet overnemen van het RIVM advies, waardoor de testverplichting en het quarantaineadvies blijft gelden. Hierbij zien wij twee mogelijkheden:

- a) Alleen het advies over Portugal niet overnemen*
- b) Tot in ieder geval 15 mei geen wijzigingen doorvoeren in de hoogrisicolanden.*

Tot in ieder geval 15 mei loopt het generieke negatief reisadvies. U kunt ervoor kiezen tot deze datum geen wijzigingen aan te brengen in de hoogrisicolandenlijst, waardoor reizigers – onafhankelijk van de epidemiologische situatie in het land – verplicht blijven een negatieve test te tonen bij inreis en in quarantaine dienen te gaan.

Vanwege de historische relatie van Portugal met Brazilië is forse insleep van de Braziliaanse variant naar Europa bedreigend voor de situatie in Nederland. Nederland heeft op dit moment vliegverboden ingesteld voor alle Zuid-Amerikaanse landen om insleep van deze mutaties te voorkomen. Reizigers die via Portugal vliegen, kunnen op deze wijze het vliegverbod vermijden. Indien er sprake is van een directe overstap geldt een testverplichting, maar indien een reizigers uit Zuid-Amerika na een kort verblijf in Portugal naar Nederland vliegt, zal de reiziger niet gecontroleerd worden op het bezit van een negatieve test.

We willen voorkomen dat reizigers in groten getale afreizen naar Portugal wanneer bekend wordt gemaakt dat het risico in dit land niet langer verhoogd is. In principe is het aan Portugal om te bepalen welke eisen ze stellen aan reizigers die hun land inreizen. Het is echter ook te beredeneren dat vakantiegangers mogelijk de coronaregels minder goed naleven dan dat zij in een thuissituatie in Nederland zouden doen, en zo alsnog een verhoogd risico lopen op het oplopen van covid-19.

In Duitsland reizen momenteel veel vakantiegangers af naar Mallorca omdat het hier veiliger zou zijn dan in Duitsland. Dit willen we hier voorkomen. Kanttekening hierbij is dat Duitsland geen algeheel negatief reisadvies heeft, en Duitsers dus ook gewoon binnen de EU mogen reizen. Aangezien Mallorca door het RKI van de risicolandenlijst is afgehaald, stond het Duitse inwoners vrij hiernaartoe te reizen.

Het is de vraag of het oranje reisadvies en een goede communicatieboodschap in Nederland voldoende kunnen voorkomen dat reizigers voor 15 mei naar Portugal willen reizen. De interdepartementale communicatiewerkgroep reizen heeft hiervoor reeds een communicatieboodschap voorbereid. Tegelijkertijd is het niet zeker of communicatie afdoende is om de ongewenst neveneffecten van het wijzigen van het aanwijzingsbesluit te voorkomen.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Programmadirectie COVID19
Team D

Kenmerk

3 Samenvatting en conclusies

Verhouding generiek negatief reisadvies en aanwijzing hoogrisicolanden

Het generiek negatief reisadvies en de aanwijzing van hoogrisicogebieden zijn twee verschillende zaken:

Algemeen negatief reisadvies

Dit heeft als doel om reisbewegingen te voorkomen. Het advies is politiek bepaald en gerelateerd aan het Nederlandse reisontmoedigingsbeleid. Vanwege dit advies staat en blijft de hele wereld tot 15 mei op oranje (BZ-kleurcode), dus ook landen zonder epidemiologisch risico.

Aanwijzing van hoogrisicogebieden

Dit heeft als doel om te bepalen voor welke gebieden test- of quarantaineverplichtingen van kracht dienen te zijn om de import van het virus naar Nederland te voorkomen. De aanwijzing hiervan is gebaseerd op wetenschappelijke adviezen van het RIVM op het epidemiologisch beeld. Dit is in lijn met internationale en Europese standaarden.

Inhoudelijke beoordeling RIVM

Het RIVM stelt wekelijks een rapportage op over de epidemiologische situatie in de EU-landen. Hierbij kijken ze naar vijf criteria:

- 1) Wat is het aantal besmettingen per 100.000 inwoners per 2 weken?
- 2) Wordt er voldoende getest?
- 3) Zijn er signalen van stijgende aantallen besmettingen of uitbraken en verschillen binnen een land? Is er sprake van een trend?
- 4) Blijken veel mensen in Nederland besmet te zijn met covid-19, die recent uit het land zijn teruggekeerd?
- 5) Is er informatie beschikbaar over de maatregelen die een land neemt bij uitbraken of een stijging van het aantal besmettingen?

Voor landen buiten de EU wordt gebruik gemaakt van de veilige landen lijst opgesteld door de EU.

Op basis van deze criteria kent IJsland al geruime tijd geen verhoogd risico meer en staat dus op de 'veilige landen lijst'. Maar het mag helder zijn dat IJsland (in de maand mei, of welke maand dan ook) geen zonbestemming is. In het advies van vorige week blijkt dat ook Portugal geen verhoogd risico meer kent, en al enkele weken onder de drempelwaardes zit. Portugal is hiermee het eerste land binnen de EU dat sinds een aantal maanden op basis van de epidemiologische situatie niet langer aangeduid hoeft te worden als hoogrisicoland.

Werkwijze aanwijzing hoogrisicogebieden

In de Wet publieke gezondheid (hoofdstuk TWM) is vastgelegd dat voor het gebruik van personenvervoer zowel aan de vervoerder als de reiziger de verplichting kan worden opgelegd om aan te tonen dat de reiziger niet geïnfecteerd is met Covid-19 (=verplichting negatieve testuitslag). Deze verplichting geldt volgens de Wpg voor door de MinVWS aangewezen gebieden. In de Memorie van Toelichting is opgenomen dat het gaat om hoogrisicogebieden ("vanwege de hoge mate van het vóórkomen van covid-19").

De (plv) directeur-generaal Volksgezondheid wijst, gemandateerd namens de minister van VWS, de gebieden aan middels een aanwijzingsbesluit. In eerdere aanwijzingsbesluiten is genoemd dat dit besluit voor EU-lidstaten wordt genomen op advies van het RIVM op basis van wetenschappelijke data.

De aanwijzingsbesluiten bepalen welke landen op basis van epidemiologische gegevens hoogrisicogebieden zijn en daarmee voor welke reizigers uit die landen een verplichte negatieve testuitslag en quarantaineadvies geldt. Dit blijft ook het geval wanneer de quarantaineverplichting geldt. Ook deze plicht wordt via dit aanwijzingsbesluit vastgesteld.

Het ministerie van BZ neemt in het reisadvies op of er een testverplichting en quarantaineadvies geldt. Wijziging van het hoogrisicobesluit ziet dus niet op wijziging van de kleur van het reisadvies. Tot 15 mei geldt het algeheel negatief reisadvies en blijven alle reisadviezen oranje, conform de politieke besluitvorming op dit punt en zal dit ook zo gecommuniceerd blijven worden.

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID19
Team D

Kenmerk